

LEZEN IN HET VMBO

Een website vol handvatten voor leesbevordering

Hoe geef je goed leesonderwijs vorm als je te maken hebt met een groot aantal leerlingen met een negatieve perceptie over lezen? Als je te maken hebt met leerlingen met een lagere leesvaardigheid? Als de leesprestaties met name achteruitgaan bij leerlingen die buiten de schooluren weinig lezen voor hun plezier? Als het aantal uren voor begrijpend-leesonderwijs dalen? Vragen die actueel zijn in Vlaanderen, maar ook in Nederland. Vanwege deze en nog veel meer vragen lanceerden Stichting Lezen en SLO de website Lezeninhetvmbo.nl. Een website die leraren en schoolleiders in met name de beroepsgerichte sectoren van het secundair onderwijs in Nederland ondersteunt bij het realiseren van goed leesonderwijs en leesbeleid. **Gerdineke van Silfhout**

Over de auteur

GERDINEKE VAN SILFHOUT

is leerplanontwikkelaar bij SLO, nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling, met speciale aandacht voor taalonderwijs en toetsing.

Hoe geef je goed leesonderwijs vorm als je te maken hebt met een groot

aantal leerlingen met een negatieve perceptie over lezen? Als je te maken

hebt met leerlingen met een lagere leesvaardigheid? Als de leesprestaties met name achteruitgaan bij leerlingen die buiten de schooluren weinig lezen voor hun plezier? Als het aantal uren voor begrijpend-leesonderwijs dalen? Vragen die actueel zijn in Vlaanderen, maar ook in Nederland. Vanwege deze en nog veel meer vragen lanceerden Stichting Lezen en SLO de website Lezeninhetvmbo.nl. Een website die leraren en schoolleiders in met name de beroepsgerichte sectoren van het secundair onderwijs in Nederland ondersteunt bij het realiseren van goed leesonderwijs en leesbeleid.

De PISA-resultaten op leesvaardigheid van 15-jarige leerlingen in 2015 zijn in zowel Nederland als Vlaanderen flink aangekomen. Analyses en onderzoeken, werkgroepen en actieplannen, allemaal vanwege het hoge percentage laagge-

letterden onder 15-jarigen (telkens ongeveer 17 procent). Uit analyses onder Nederlandse 15-jarigen blijkt dat de meeste van deze leerlingen onderwijs volgen in de beroepsgerichte sectoren. Volgens Gerlien van Dalen, directeur van Stichting Lezen, bevestigen deze feiten de noodzaak van een actief leesbevorderingsbeleid. Want wie laaggeletterd is, ontbeert een belangrijke basisvaardigheid om te slagen op school en zich later als burger te redden in de samenleving. En als we nu niet de juiste maatregelen nemen, is over vijf jaar een kwart van middelbare scholieren laaggeletterd, waarschuwt Erik Moonen van de Universiteit Hasselt.

ONDERZOEK NAAR LEESMOTIVATIE EN LEESVAARDIGHEID

Op de website Lezeninhetvmb.nl vinden leraren informatie uit onderzoek over leescompetentie, leesmotivatie en leesplezier in het secundair onderwijs overzichtelijk bij elkaar. Daarbij is met name ook gekeken naar wat werkt en wat niet bij zwakke lezers. Tot nu toe was de beschikbare kennis versnipperd over diverse plekken, waardoor leraren door de bomen het bos niet meer zagen. Nu is er één platform waar leraren terecht kunnen voor informatie, bewezen succesfactoren, goede voorbeelden van taal- en leesbeleid, inspirerende lessenseries en praktijkvoorbeelden. Alle praktische handvatten vloeien logisch voort uit de succesfactoren die worden opgesomd en te herleiden zijn tot laagdrempelig ontsloten onderzoeken. Een greep uit de succesfactoren:

- De directie stimuleert en ondersteunt initiatieven in en buiten de school voor goed leesonderwijs.
- Leraren Nederlands zijn een voorbeeld voor leerlingen: ze stralen enthousiasme uit voor lezen en lezen

zelf ook als leerlingen vrij lezen.

- Leerlingen hebben in de lessen Nederlands keuzevrijheid bij het kiezen van boeken en teksten.
- In de lessen Nederlands gebruikt de leraar een gevarieerd aanbod van teksten (zowel fictie als non-fictie) met een rijke inhoud en van goede taalkwaliteit rondom een thema.
- Leraren van andere vakken dan Nederlands krijgen de kans om zich te professionaliseren in het geven van goed leesonderwijs.
- De school heeft een uitgebreide (digitale) boekencollectie met gemiddeld vijf boeken per leerling.
- Schoolbreed staat minimaal drie keer per week een moment ingeroosterd voor vrij lezen van ten minste 20 minuten.
- De school doet mee aan leesbevorderingsprojecten en leescampagnes.
- De school volgt de taal- en leesontwikkeling van alle leerlingen en maakt deze zichtbaar.

EFFECTIEF TAAL- EN LEESBELEID

De nieuwe website biedt ook informatie over taal- en leesbeleid. Niet alleen komen er goede praktijken aan bod, maar is er ook een handreiking om zelf als team aan de slag te gaan met het formuleren van een taal- en leesbeleid. Joke Boonstra, mediathecaris en lid van de taalcommissie op CSG Augustinus neemt andere scholen op de website mee in hun aanpak. 'Wij laten onze leerlingen lezen door vrij lezen structureel in te roosteren en extra begeleiding te verzorgen voor leerlingen die moeite hebben met (technisch) lezen.' Ook samenwerking met de bibliotheek komt nadrukkelijk aan bod op de website. 'De bibliotheek is immers allang niet meer alleen de plek voor het lenen van boeken', aldus Caroline Heijer van Probiblio en betrokken bij De bibliotheek op school. Steeds meer bibliotheken gaan

met leraren in gesprek over hoe ze boeken en andere teksten kunnen gebruiken in hun onderwijs en denken mee over verwerkingsopdrachten en -lessen.

ACTIE IN DE KLAS

Onderzoek en beleid is één ding, maar alles staat of valt met de persoon voor de klas. Daarom bevat de website ook tips en voorbeelden uit de praktijk. Uitgedacht, ontwikkeld en uitgewerkt door leraren en experts op het gebied van leerplanontwikkeling en leesbevordering. Zo doen Didy Pijpker, lerares Nederlands op de Rutger Kopland School en Leraar van het Jaar 2017, mee aan campagnes als Er was Eens en de Jonge Jury. De leraren van de vaksectie beginnen elke dag in hun klas met een mooi stukje voor te lezen, ze strooien door de school pareltjes rond - boeken met een post-it waarop staat waarom je dit beslist moet lezen - en laten leerlingen diorama's bij boeken knutselen.

Voor dit artikel is gebruik gemaakt van het sfeerverslag van de lanceringsbijeenkomst op 12 april dat geschreven is door Bea Ros.

Zelf aan de slag?

Op de website Lezeninhetvmb.nl kun je een quickscan downloaden om samen met je collega's de taal- en leesactiviteiten bij jou op school in kaart te brengen. Wat doen jullie al als team? Waar kun je nog aan werken, als het gaat om taal- en leesbeleid, leraargedrag, rijke taallessen bij Nederlands en taalgericht lesgeven bij de andere vakken? Je krijgt daarnaast ook verschillende handvatten aangereikt.